

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

София, 7 ноември 2023 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Павлина Панова

Членове: Мариана Карагъзова-Финкова

Константин Пенчев

Филип Димитров

Таня Райковска

Надежда Джелепова

Атанас Семов

Красимир Влахов

Янаки Стоилов

Соня Янкулова

при участието на секретар-протоколита Десислава Пенкова разгледа в закрито заседание на 07.11.2023 г. конституционно дело №17/2023 г., докладвано от съдия Таня Райковска.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията на Република България във фазата по допустимост, съгласно чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 13.10.2023 г. по искане на президента на Република България за даване на задължително тълкуване на чл. 147, ал. 2, чл. 148, ал. 1, т. 1 и ал. 3 от Конституцията на Република България в тяхната взаимовръзка по между им по въпроса: „Каква е продължителността на мандата, неговото начало и край, когато конституционен съдия е избран (назначен) и встъпил в длъжност след предвиденото в чл. 147, ал. 2 от Конституцията обновяване на състава на Съда?“.

В искането вносителят посочва необходимост от задължително тълкуване с оглед на преценката му за значим конституционен проблем, свързан с пасивност на Народното събрание, което в „няколко поредни легислатури затвърждава практиката си да бездейства, като не изпълнява възложените му с Конституцията и законите задължения своевременно да попълва и обновява състава на органи, чиито членове са с изтекъл мандат. Особено показателна е тази пасивност и по отношение на Конституционния съд, чиито състав се формира посредством участието на няколко различни органи, в точно определен момент и по точно определен начин.“.

Според президента при липса на задължително тълкуване относно мандата на конституционен съдия, който е избран (назначен) по-късно от предвиденото, и при конституционното изискване за периодично обновяване на една трета, председателят на Съда ще следва да прави преценка между два конкуриращи се принципа. „Тъй като трудно би могло да се обоснове, че председателят е овластен еднолично да приеме, че мандатът се прекратява по-рано от 9 години, то досегашната практика е в полза на пълната продължителност. Доколкото това е точното приложение на Конституцията и как следва да се процедира при сходни случаи би могло да бъде изяснено единствено посредством тълкуване от самата конституционна юрисдикция“.

В искането се обоснова тезата, че „когато органите по избора (назначаването) не изпълняват своевременно установеното в хипотезата „право-задължение“ да реализират собствените си квоти, като бездействат без обективно основание, това поведение очевидно нарушава принципа на периодично обновяване на състава на всеки три години, установен в чл. 147, ал. 2, изр. 2, ако назначените (избрани) съдии разполагаха на общо основание с пълните 9-годишни индивидуални мандати. Това обаче би засегнало периодичното обновяване, което гарантира квотния принцип, а той - независимостта на Съда и разделението на властите. Принципът на

периодичното обновяване има за задача да балансира правомощията по конституиране [...], нарушаването на принципа би могло да доведе до едновременното назначаване на всичките четири съдии от една квота, при което формално отново би се запазила институционалната независимост на Съда, но очевидно това не е било целено с разпоредбите на Конституцията положение [...]. Ето защо и в тези случаи приоритет следва да бъде дадено на обновяването за сметка на индивидуалния мандат на съдиите“.

Президентът посочва, че когато конституционен съдия е избран (назначен) и встъпил в длъжност след предвиденото в чл. 147, ал. 2 от Конституцията обновяване на състава на Съда, поради бездействие на органа по избиране (назначаване), „началото на неговия мандат следва да бъде отнесено към дължания момент на конкретното обновяване, което органът е пропуснал. Така не се подменя 9-годишният конституционно определен срок на мандата, който се дължи на всеки съдия, а се отнася към обективното му конституционно начало, което гарантира непрекъсваемостта на правомощията - денят, следващ изтичането на мандата на съдията, чиито мандат е прекратен на основание чл. 148, ал. 1, т. 1“.

Конституционният съд, за да се произнесе по допустимостта на искането, съобрази следното:

Вносител на искането е президентът на Република България, който съгласно чл. 150, ал. 1 от Конституцията е субект, оправомощен да сезира Конституционния съд.

Искането има за предмет даване на задължително тълкуване на конституционни разпоредби и е в компетентността на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията. То съдържа изискуемите от чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията на дейността на конституционния съд (ПОДКС) форма и реквизити.

Конституционният съд подчертава, че искане за задължително тълкуване има основание и може да бъде допуснато за разглеждане по същество само при определени условия: в искането да се изложат подробни съображения за необходимостта, която го поражда – освен неясноти относно смисъла и съдържанието на конституционната разпоредба, и наличието на данни за противоречивото ѝ и нееднакво прилагане. Задължителното тълкуване е необходимо тогава, когато зададеният тълкувателен въпрос се отнася до реално съществуващ и конкретно обоснован проблем, произхождащ от твърдяна неяснота на конституционна разпоредба и чрез решаването на който се постига конституционно значима цел.

В искането са посочени конкретните конституционни разпоредби - чл. 147, ал. 2 и чл. 148, ал. 1, т. 1 и ал. 3 от Основния закон, за чието тълкуване в „тяхната взаимовръзка“ се настоява, и е отправено конкретно питане с ясно формулиран въпрос. Разпоредбите на чл. 147, ал. 2 и 148, ал. 1, т. 6 от Конституцията са били тълкувани от Конституционния съд с решение №8 от 21.09.2000 г. по к.д. №9/2000 г., с което Съдът се е произнесъл по въпроса „относно мандата на съдия в Конституционния съд, който е встъпил на мястото на починал член на съда“. В настоящото конституционно производство Съдът приема, че е сезиран с искане, чиито предмет на тълкуване е различен от този по цитираното конституционно дело и обхваща различни хипотези за прекратяване на мандата на конституционен съдия – чл. 148, ал. 1, т. 1 и ал. 3 от Основния закон. Отправеното от президента до Съда питане обхваща не само въпросите за продължителността на мандата на конституционен съдия, вкл. неговото начало и край, но при очертана в искането специфична хипотеза – за продължителността на мандата на конституционен съдия, „встъпил в длъжност след предвиденото в чл. 147, ал. 2 от Конституцията обновяване на състава на Съда“. Относно възможността една и съща разпоредба (чл.

147, ал. 2) на Конституцията да бъде многократно предмет на тълкуване, Съдът, вземайки предвид Тълкувателно решение №8 от 01.09.2005 г. по к.д. №7/2005 г. приема, че в рамките, очертани от конкретните въпроси по всяко от визираните по-горе тълкувателни дела, няма повтаряемост на питанията, както и че се иска разкриване на смисъла на разпоредбите от друг, различен ъгъл, от друга гледна точка и в друг контекст. Няма пречка да се постанови следващо тълкуване на същата разпоредба, но този път в различен аспект и съотношение, предвид конкретното питане и поставения с него въпрос (Решение №6 от 12.05.2005 г. по к.д. №3/2005 г.), поради което не е налице отрицателната процесуална предпоставка по чл. 21, ал. 6 ЗКС.

В искането на президента са посочени различните правни разрешения, подкрепени от конкретни примери, изтъкнати са обстоятелствата, от които произтича нуждата от тълкуване. Вносителят е обосновал разбиранията, на които основава искането си за задължително тълкуване, и е установил правния си интерес, отчитайки и обстоятелството, че той е един от органите, които избират (назначават) конституционните съдии.

При тези данни, Конституционният съд намира, че искането следва да бъде допуснато за разглеждане по същество.

С оглед предмета на конституционното производство Съдът приема, че като заинтересовани институции на основание чл. 20а, ал. 1 ПОДКС следва да конституира: Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, и Висшия адвокатски съвет.

Съдът намира, че като заинтересована неправителствена организация на основание чл. 20а, ал. 2 ПОДКС следва да покани да предложи становище по предмета на делото Съюза на юристите в България.

На основание чл. 20а, ал. 3 ПОДКС следва да бъдат поканени да дадат писмено правно мнение по предмета на делото следните изтъкнати специалисти от науката и практиката: чл.-кор. проф. д.ю.н. Цанка Цанкова,

проф. д.ю.н. Борис Велчев, проф. д-р Даниел Вълчев, проф. д-р Екатерина Михайлова, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, доц. д-р Деяна Марчева, доц. д-р Зорница Йорданова, доц. д-р Мартин Белов, доц. д-р Наталия Киселова, доц. д-р Симеон Гройсман, д-р Благой Делиев и д-р Борислав Цеков.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

Допуска за разглеждане по същество искането на президента на Република България за даване на задължително тълкуване на чл. 147, ал. 2, чл. 148, ал. 1, т. 1 и ал. 3 от Конституцията по въпроса: „Каква е продължителността на мандата, неговото начало и край, когато конституционен съдия е избран (назначен) и е встъпил в длъжност след предвиденото в чл. 147, ал. 2 от Конституцията обновяване на състава на Съда?“.

Конституира като заинтересовани институции по делото: Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и Висшия адвокатски съвет, на които да се изпратят преписи от искането и от определението, като им се дава 30-дневен срок да представят писмени становища по предмета на делото.

Отправя покана да предложи становище по делото до Съюза на юристите в България, на който да се изпрати препис от искането и от определението, като му се дава възможност в 30-дневен срок да представи писмено становище по предмета на делото.

Отправя покана да дадат писмено правно мнение до: чл.-кор. проф. д.ю.н. Цанка Цанкова проф. д.ю.н. Борис Велчев, проф. д-р Даниел Вълчев,

проф. д-р Екатерина Михайлова, проф. д-р Емилия Друмева, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Пламен Киров, проф. д-р Снежана Начева, доц. д-р Деяна Марчева, доц. д-р Зорница Йорданова, доц. д-р Мартин Белов, доц. д-р Наталия Киселова, доц. д-р Симеон Гройсман, д-р Благой Делиев и д-р Борислав Цеков, на които да се изпратят преписи от искането и от определението, като им се дава 30-дневен срок да дадат писмено правно мнение по предмета на делото.

Препис от определението да се изпрати на вносителя на искането, който в 30-дневен срок от получаването може да представи допълнителни съображения.

Председател:

Павлина Панова